Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
MACIEJE SZPUNARA
přednesené dne 12. prosince 2018 [1]

Věc C-476/17

Pelham GmbH,
Moses Pelham,
Martin Haas
proti
Ralfu Hütterovi,
Florianu Schneider-Eslebenovi

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo)]

„Řízení o předběžné otázce – Autorské právo a práva s ním související – Právo na rozmnožování – Rozmnožování nepatrných částí zvukového záznamu (*sampling*) – Volné užití díla – Zohlednění základních práv Listiny základních práv Evropské unie“

Úvod

1. *Sampling* (vzorkování) je technika spočívající v tom, že se pomocí elektronických zařízení vyjímají úryvky (*samply* nebo vzorky, z čehož pochází název techniky) zvukového záznamu za tím účelem, aby byly použity jako prvky nové skladby v jiném zvukovém záznamu. Tyto úryvky jsou při opětovném použití často mixovány, měněny nebo opakovány ve smyčce tak, aby byly v novém díle více či méně rozpoznatelné. Je třeba rovněž poznamenat, že se může jednat o úryvky různé délky v trvání mezi méně než jednou vteřinou a několika desítkami vteřin. *Sampling* je tedy jev mající několik podob, což samozřejmě neusnadňuje jeho právní kvalifikaci [2].

2. Ačkoli je opětovné užívání motivů starších děl skladateli pravděpodobně tak staré, jako hudba samotná, *sampling* je novým jevem, který byl umožněn v důsledku moderních postupů nahrávání a změny zvuků, nejprve analogových, a poté v současné době digitálních. Na rozdíl od převzetí fragmentu jiného hudebního díla do skladby nového díla totiž myšlenka *samplingu* spočívá v tom, že jsou ze zvukového záznamu, tedy z realizovaného a nahraného díla, přímo vyňaty zvuky, které jsou začleněny do zvukového záznamu obsahujícího nové dílo. *Sampling* je tak jevem vlastním realitě hudby nahrané ve formě zvukových záznamů. Jinak řečeno, skutečnost, že jsou rozmnoženy fragmenty notace hudebního díla za účelem jejich začlenění do notace nového díla a následného provedení této notace, není *sampling*.

1 – Původní jazyk: francouzština.

2 – Viz zejména Piesiewicz, P., „Dzieło muzyczne i nowe technologie (aspekty prawne ‚samplingu‘)“, *Państwo i prawo*, č. 3/2006.

3. Třebaže *sampling* může být používán v jakémkoli hudebním stylu, je zvláště významný v hudebních stylech hip hop a rap, které se objevily v sedmdesátých letech 20. století v lidových čtvrtích New Yorku (Spojené státy)[3]. Tato hudba má svůj původ v praxi *disc jockeys* („žokejové desek"), kteří řetězili, měnili a mixovali zvuky vyňaté z hudebních skladeb nahraných na vinylové desky. Výsledkem této praxe byly skutečné vlastní odvozené skladby. *Sampling* tak tvoří základ těchto hudebních stylů. Některá díla mohou spočívat dokonce pouze ve směsi *samplů*.

4. Bez ohledu na význam jeho role v této nové hudební tvorbě *sampling* představuje skutečný právní problém, zejména od okamžiku, kdy hip hop opustil ulice Bronxu, stal se součástí *mainstreamu* a zdrojem nezanedbatelných příjmů pro jeho autory, výkonné umělce a výrobce. Obtíž při právním posouzení tohoto jevu vyplývá ze skutečnosti, že se v tomto případě jedná nikoli o vztah mezi určitým dílem a jiným dílem, který je v oblasti autorského práva klasický, ale mezi zvukovým záznamem, komerčním produktem, a dílem, uměleckým výtvorem. Umělec, který využije *sampling*, nejen vychází z tvorby jiné osoby, ale rovněž si přivlastní plod vydavatelského úsilí a investice, kterou zvukový záznam představuje. Tato konfigurace, která je pro autorské právo zcela nová[4], způsobí, že se do hry dostanou takové faktory, jako jsou související práva výrobců zvukových záznamů a svobodná tvorba „samplerů".

5. Projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, na základě níž se problematika *samplingu* dostává do oblasti unijního práva, je završením dlouhého vnitrostátního soudního sporu[5], v němž se již vyjádřily dva z nejvyšších německých soudů. V současné době je vyzván Soudní dvůr k tomu, aby se vyjádřil v této diskuzi, v níž proti sobě stojí umělecká svoboda „postmoderního způsobu" a staré dobré právo vlastnit majetek.

Právní rámec

Unijní právo

6. Článek 2 písm. c) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti[6] stanoví:

„Členské státy stanoví výlučné právo udělit svolení nebo zakázat přímé nebo nepřímé, dočasné nebo trvalé rozmnožování jakýmikoliv prostředky a v jakékoliv formě, vcelku nebo po částech:

[…]

c) pro výrobce zvukových záznamů v případě jejich zvukových záznamů;

[…]"

3 – Co se týče historie hip hopu a rapu, viz Evans, T. M., „ Sampling, Looping, and Mashing… Oh My!: How Hip Hop Music is Scratching More Than the Surface of Copyright Law", *Fordham Intellectual Property, Media and Entertainment Law Journal*, 2011, svazek 21, č. 4, s. 843.

4 – I když jedna z prvních věcí týkající se *samplingu*, Grand Upright Music, Ltd v. Warner Bros. Records Inc., o které rozhodoval United States District Court for the Southern District of New York (federální soud Spojených států pro obvod Jih New Yorku, Spojené státy), pochází již z roku 1991.

5 – Návrh na zahájení řízení v prvním stupni ve věci v původním řízení byl podán dne 8. března 1999.

6 – Úř. věst. 2001, L 167, s. 10; Zvl. vyd. 17/01, s. 230.

7. Článek 5 odst. 3 písm. d), k) a o) a odst. 5 této směrnice stanoví:

„3. Členské státy mohou stanovit výjimky nebo omezení práv podle článků 2 a 3 v těchto případech:

[…]

d) citáty pro takové účely, jako je kritika nebo recenze, za předpokladu, že se vztahují k dílu nebo jinému předmětu ochrany, které již byly oprávněným způsobem zpřístupněny veřejnosti, že uvádějí zdroj včetně jména autora, je-li to možné, a že jejich užití je v souladu s poctivými zvyklostmi a v rozsahu vyžadovaném konkrétním účelem;

[…]

k) užití pro účely karikatury, parodie nebo parafráze či koláže [pastiše];

[…]

o) užití v určitých jiných případech menšího významu, pokud již v rámci vnitrostátních právních předpisů existují výjimky nebo omezení, za předpokladu, že se tyto případy týkají pouze analogových užití a nenarušují volný pohyb zboží a služeb v rámci Společenství, aniž jsou tím dotčeny jiné výjimky a omezení uvedené v tomto článku.

[…]

5. Výjimky a omezení stanovené v odstavcích 1, 2, 3 a 4 mohou být použity pouze ve zvláštních případech, které nejsou v rozporu s běžným způsobem užití díla nebo jiného předmětu ochrany a nejsou jimi nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy nositele práv.“

8. Článek 9 odst. 1 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem [7] stanoví:

„1. Členské státy stanoví výlučné právo na zpřístupňování předmětů ochrany uvedených v písmenech a) až d) včetně jejich rozmnoženin veřejnosti prodejem nebo jiným způsobem (dále jen ‚právo na rozšiřování‘) pro:

[…]

b) výrobce zvukových záznamů, pokud jde o jejich zvukové záznamy;

[…]“

9. Článek 10 odst. 2 první pododstavec této směrnice stanoví:

„2. Bez ohledu na ustanovení odstavce 1 může každý členský stát, pokud jde o ochranu výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů, vysílacích organizací a výrobců prvotních filmových záznamů, stanovit omezení stejného druhu, jaká stanovil u ochrany autorských práv k literárním a uměleckým dílům.“

7 – Úř. věst. 2006, L 376, s. 28.

Německé právo

10. Směrnice 2001/29 a 2006/115 byly provedeny do německého práva Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – Urheberrechtsgesetz (zákona o autorském právu a právech s ním souvisejících) ze dne 9. září 1965 (dále jen „UrhG“). Práva výrobců zvukových záznamů jsou chráněna na základě ustanovení § 85 odst. 1 tohoto zákona.

11. Ustanovení § 24 UrhG obsahuje obecnou výjimku z autorského práva následujícího znění:

„1. Nezávislé dílo, které bylo vytvořeno na základě volného užití díla jiné osoby, může být zveřejněno a využíváno bez svolení autora použitého díla.

2. Odstavec 1 se nevztahuje na použití hudebního díla, v rámci něhož je určitá melodie vyňata rozpoznatelným způsobem z díla tak, že slouží jako základ pro nové dílo.“

Skutkové okolnosti, řízení a předběžné otázky

12. R. Hütter a F. Schneider-Esleben, žalobci v řízení v prvním stupni a odpůrci v řízení o opravném prostředku „Revision“ ve sporu v původním řízení (dále jen „odpůrci“), jsou členy hudební skupiny Kraftwerk. Tato skupina v roce 1977 zveřejnila zvukový záznam obsahující dílo s názvem *Metall auf Metall*. Odpůrci jsou výrobci uvedeného zvukového záznamu, ale rovněž výkonnými umělci předmětného díla a R. Hütter je rovněž jeho autorem (skladatelem).

13. Pelham GmbH, společnost založená podle německého práva, žalovaná v řízení v prvním stupni a navrhovatelka v řízení o opravném prostředku „Revision“ ve sporu v původním řízení, je výrobcem zvukového záznamu obsahujícího dílo nazvané *Nur mir*, které interpretuje zejména zpěvačka Sabrina Setlur. M. Pelham a M. Haas, kteří jsou rovněž žalovanými v řízení v prvním stupni a navrhovateli v řízení o opravném prostředku „Revision“ ve sporu v původním řízení, jsou autory uvedeného díla.

14. Odpůrci tvrdí, že společnost Pelham, jakož i M. Pelham a M. Haas (dále společně jen „navrhovatelé“) pomocí techniky *samplingu* pořídili rozmnoženinu rytmické sekvence o délce přibližně dvě vteřiny ze skladby *Metall auf Metall* a v rámci postupných opakování ji začlenili do skladby *Nur mir*. Mají za to, že navrhovatelé tak porušili související právo, jehož jsou nositeli jakožto výrobci předmětného zvukového záznamu. Podpůrně odpůrci uplatňují právo duševního vlastnictví, jehož jsou nositeli jakožto výkonní umělci, jakož i porušení autorského práva R. Hüttera k hudebnímu dílu. Podpůrněji odpůrci uplatňují porušení právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže. Řízení před předkládajícím soudem se však týká pouze práv odpůrců jakožto výrobců zvukového záznamu.

15. Odpůrci se domáhali ukončení protiprávního jednání, přiznání náhrady škody, poskytnutí informací a předání zvukových záznamů za účelem jejich zničení. Soud prvního stupně žalobě vyhověl a odvolání podané navrhovateli bylo zamítnuto. V návaznosti na opravný prostředek „Revision“ navrhovatelů předkládající soud rozsudek vydaný odvolacím soudem zrušil rozsudkem ze dne 20. listopadu 2008 a věc vrátil odvolacímu soudu k novému projednání. Odvolací soud odvolání podané navrhovateli opětovně zamítl. V návaznosti na nový opravný prostředek „Revision“ navrhovatelů předkládající soud tento opravný prostředek zamítl rozsudkem ze dne 13. prosince 2012. Tento rozsudek byl zrušen Bundesverfassungsgericht (Spolkový ústavní soud, Německo) [8], který věc vrátil předkládajícímu soudu.

8 – Nález ze dne 31. května 2016, 1 BvR 1585/13.

16. Za těchto podmínek se Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Dochází k zásahu do výlučného práva výrobce zvukových záznamů na rozmnožování jeho zvukového záznamu podle čl. 2 písm. c) směrnice [2001/29], pokud jsou z jeho zvukového záznamu vyňaty velmi krátké zvukové úryvky, jež jsou následně přeneseny do jiného zvukového záznamu?

2) Jedná se v případě určitého zvukového záznamu, který obsahuje velmi krátké zvukové úryvky, které byly přeneseny z jiného zvukového záznamu, o rozmnoženinu tohoto jiného zvukového záznamu ve smyslu čl. 9 odst. 1 písm. b) směrnice [2006/115]?

3) Mohou členské státy přijmout ustanovení, které, podobně jako ustanovení § 24 odst. 1 [UrhG], blíže stanoví, že oblast ochrany výlučného práva výrobce zvukového záznamu na rozmnožování [čl. 2 písm. c) směrnice 2001/29] a na rozšiřování [čl. 9 odst. 1 písm. b) směrnice 2006/115] jeho zvukového záznamu je omezena takovým způsobem, že odlišné dílo vytvořené na základě volného užití jeho zvukového záznamu může být využíváno bez jeho souhlasu?

4) Je dílo nebo jiný předmět ochrany ve smyslu čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice [2001/29] užito pro účely citátů, jestliže žádná skutečnost neumožňuje identifikovat užití díla nebo jiného předmětu ochrany jiné osoby?

5) Ponechávají ustanovení unijního práva, která se týkají práv výrobce zvukových záznamů na rozmnožování a na rozšiřování [čl. 2 písm. c) směrnice 2001/29 a čl. 9 odst. 1 písm. b) směrnice 2006/115] a výjimky nebo omezení těchto práv (čl. 5 odst. 2 a 3 směrnice 2001/29 a čl. 10 odst. 2 první věta směrnice 2006/115), určitý prostor pro uvážení při jejich provedení do vnitrostátního práva?

6) Jakým způsobem je třeba zohlednit základní práva, která jsou zakotvena v Listině základních práv Evropské unie [dále jen ‚Listina'], při určení rozsahu ochrany výlučného práva výrobce zvukových záznamů na rozmnožování [čl. 2 písm. c) směrnice 2001/29] a na rozšiřování [čl. 9 odst. 1 písm. b) směrnice 2006/115] jeho zvukového záznamu a dosahu výjimek nebo omezení těchto práv (čl. 5 odst. 2 a 3 směrnice 2001/29 a čl. 10 odst. 2 první věta směrnice 2006/115)?“

17. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce došla Soudnímu dvoru dne 4. srpna 2017. Účastníci v původním řízení, německá a francouzská vláda a vláda Spojeného království, jakož i Evropská komise předložili písemná vyjádření. Titíž zúčastnění byli zastoupeni na jednání, které se konalo dne 3. července 2018.

Analýza

18. V projednávané věci Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo) klade Soudnímu dvoru několik předběžných otázek týkajících se výkladu unijního práva v oblasti autorského práva a práv s ním souvisejících, jakož i v oblasti základních práv, za takových okolností, jako jsou okolnosti sporu v původním řízení. Tyto otázky budu analyzovat v pořadí, v němž byly položeny.

K první předběžné otázce

19. Podstatou první předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 2 písm. c) směrnice 2001/29 musí být vykládán v tom smyslu, že vynětí úryvku ze zvukového záznamu, aby byl použit v jiném zvukovém záznamu (*sampling*), představuje zásah do výlučného práva výrobce prvně uvedeného zvukového záznamu, aby ve smyslu tohoto ustanovení udělil svolení nebo zakázal rozmnožování svého zvukového záznamu, jestliže k němu dojde, aniž by k tomu výrobce prvně uvedeného zvukového záznamu udělil svolení.

20. Zúčastnění, kteří předložili vyjádření v projednávané věci, v tomto ohledu vyjadřují rozdílná stanoviska. Ačkoli odpůrci, jakož i francouzská vláda navrhují na tuto otázku odpovědět kladně, navrhovatelé, ostatní vlády, jakož i Komise navrhují, aby na ni bylo odpovězeno záporně. Jeví se mi jako užitečné před analýzou jednotlivých uplatněných argumentů přezkoumat nejprve následující otázku.

Úvodní poznámka – Časová působnost směrnice 2001/29

21. Předkládající soud poznamenává, že směrnice 2001/29 v článku 10 omezuje svou časovou působnost na úkony provedené po 22. prosinci 2002, přičemž zvukový záznam sporný ve věci v původním řízení, obsahující dílo s názvem *Nur mir*, byl zveřejněn v roce 1997.

22. Je však třeba uvést, že podle čl. 10 odst. 1 směrnice 2001/29 se tato směrnice vztahuje na všechna díla a jiné předměty ochrany, které jsou ke dni 22. prosince 2002 chráněny právem členských států, což je případ zvukového záznamu patřícího odpůrcům.

23. Je pravda, že podle čl. 10 odst. 2 směrnice 2001/29 používáním této směrnice nejsou dotčeny smlouvy uzavřené a práva nabytá před 22. prosincem 2002. Je rovněž pravda, že Soudní dvůr na základě tohoto ustanovení rozhodl, že úkony spočívající v užití děl a jiných předmětů ochrany, k nimž došlo před uvedeným datem, nejsou touto směrnicí dotčeny[9]. Podle předkládajícího soudu však zvukový záznam dotčený ve věci v původním řízení byl užíván i po 22. prosinci 2002. Směrnice 2001/29 se tedy na tato užívání uplatní.

24. Po objasnění tohoto bodu nyní provedu analýzu merita první předběžné otázky.

Analýza merita

25. Mezi účastníky řízení ve věci v původním řízení je nesporné, že navrhovatelé pořídili rozmnoženinu úryvku rytmické sekvence zvukového záznamu z díla *Metall auf Metall* v délce přibližně dvou vteřin a začlenili ji jakožto opakující se smyčku s minimálními změnami a rozpoznatelným způsobem jako rytmickou sekvenci do zvukového záznamu díla *Nur mir*[10].

26. Podle mého názoru je samozřejmé, že takový úkon představuje rozmnožování ve smyslu článku 2 směrnice 2001/29, jelikož se toto ustanovení pro připomenutí týká jakéhokoli „přímého nebo nepřímého, dočasného nebo trvalého“ rozmnožování předmětu ochrany „jakýmikoliv prostředky a v jakékoliv formě, vcelku nebo po částech“. V případě *samplingu* jde o rozmnožování (nejčastěji) přímé, trvalé, a to digitálními prostředky a v digitální formě části zvukového záznamu. Jeví se proto poměrně jasně, že tento úkon představuje zásah do práva výrobců předmětného zvukového záznamu udělit svolení nebo zakázat takové rozmnožování prováděné bez jejich svolení.

9 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 27. června 2013, VG Wort a další (C-457/11 až C-460/11, EU:C:2013:426, bod 1 výroku).

10 – Je třeba poznamenat, že existuje několik verzí posledně uvedené skladby. V tomto stanovisku odkazuji na základní verzi, která má název pouze *Nur mir*.

27. Navrhovatelé ve věci v původním řízení, některé vlády, které předložily vyjádření, jakož i Komise však uplatňují celou řadu argumentů za účelem prokázání, že uvedené právo výrobců musí být omezeno tak, aby takové úkony související s rozmnožováním, jako je úkon dotčený ve věci v původním řízení, pod toto výlučné právo nespadaly.

– *Prahová hodnota de minimis*

28. Tito zúčastnění zaprvé uvádějí analogii s judikaturou Soudního dvora týkající se ochrany výňatků z děl podle autorského práva. Soudní dvůr totiž rozhodl, že ochrana podle autorského práva se týká děl jakožto vyjádření duševního výtvoru jejich autorů. Výňatky z díla tak mohou být chráněny autorským právem za podmínky, že obsahují určité prvky, které jsou vyjádřením vlastního duševního výtvoru autora tohoto díla [11]. Vzhledem k tomu, že právo výrobců zvukových záznamů chrání nikoli duševní výtvor, ale finanční investici, někteří zúčastnění v projednávané věci tvrdí, že toto právo může chránit pouze úryvky ze zvukového záznamu dostatečně dlouhé délky, aby mohly představovat tuto investici. Vynětí velmi krátkých úryvků v případě *samplingu* tedy podle nich neohrozí finanční zájmy výrobců zvukových záznamů, a nespadá tedy pod jejich výlučné právo. Podle některých zúčastněných tak ochrana práv výrobců zvukových záznamů podléhá prahové hodnotě *de minimis*, jak je tomu v případě ochrany autorských práv.

29. Jeví se mi, že tyto úvahy jsou založeny na nesprávném výkladu výše uvedené judikatury Soudního dvora. Pokud jde o rozsudek Infopaq International, Soudní dvůr konstatoval, že literární díla dotčená v této věci se skládají ze slov, na která – pokud jsou posuzována jednotlivě – se nevztahuje ochrana podle autorského práva. Chráněno bylo pouze jejich původní uspořádání jakožto duševní výtvor autora díla [12]. Toto konstatování je zjevné: autor literárního díla si nemůže přivlastnit slova nebo běžné výrazy, stejně tak jako se skladatel nemůže domáhat výlučného práva k notám nebo malíř práva k barvám. To však v žádném případě nepředstavuje výraz uznání prahové hodnoty *de minimis* v rámci ochrany děl podle autorského práva, ale odpovídá to pouze výsledku definice díla ve smyslu autorského práva jako duševního výtvoru jeho autora. Ačkoli Soudní dvůr v tomto rozsudku rozhodl, že rozmnožování výňatku omezeného pouze na jedenáct slov článku z tisku může potenciálně spadat pod výlučné právo stanovené v článku 2 směrnice 2001/29 [13], je proto obtížné v tom spatřovat uznání jakékoli prahové hodnoty *de minimis*.

30. Úvahy Soudního dvora týkající se výňatků z díla však nelze uplatnit, pokud jde o zvukové záznamy. Zvukový záznam totiž není duševním výtvorem spočívajícím v kompozici takových prvků, jako jsou slova, zvuky, barvy atd. Zvukový záznam je záznamem zvuků, který je chráněn nikoli v důsledku uspořádání těchto zvuků, ale v důsledku tohoto záznamu. V důsledku toho ačkoli je v případě díla možné odlišovat takové prvky, které nelze chránit, jako jsou slova, zvuky, barvy atd., od předmětu, který lze chránit ve formě původního uspořádání těchto prvků, takové odlišení není v případě zvukového záznamu možné. Zvukový záznam se neskládá z malých částic, které nelze chránit: je chráněn jako nedělitelný celek. Kromě toho v případě zvukového záznamu neexistuje žádný požadavek na originalitu, neboť zvukový záznam je na rozdíl od díla chráněn nikoli v důsledku svého tvůrčího charakteru, ale v důsledku finanční a organizační investice. Jinak řečeno, autor nemůže zvuk nebo slovo monopolizovat v důsledku jeho zahrnutí do díla. Naproti tomu od okamžiku, kdy je zvuk nebo slovo zaznamenáno, tentýž zvuk provedený hudebníkem nebo totéž slovo vyslovené nahlas představují zvukový záznam, na který se vztahuje ochrana podle práva souvisejícího s autorským právem. Rozmnožování takového záznamu tedy spadá pod výlučné právo výrobce tohoto zvukového záznamu. Každý však může reprodukovat tentýž zvuk sám.

11 – Rozsudek ze dne 16. července 2009, Infopaq International (C-5/08, EU:C:2009:465, bod 39 a bod 1 výroku).

12 – Rozsudek ze dne 16. července 2009, Infopaq International (C-5/08, EU:C:2009:465, body 44 až 46).

13 – Rozsudek ze dne 16. července 2009, Infopaq International (C-5/08, EU:C:2009:465, bod 1 výroku).

31. Je pravda, že myšlenka podobná prahové hodnotě *de minimis* byla rozvinuta v judikatuře soudů Spojených států amerických týkající se *samplingu*[14]. Jedná se však o právní prostředí, které se radikálně liší od prostředí práva kontinentální Evropy a evropského práva. V americkém právu jsou totiž zvukové záznamy chráněny na základě *copyright* stejně jako díla a jiné předměty. Vyžaduje se tedy, aby vykazovaly minimální stupeň originality. Existence prahové hodnoty *de minimis* je v široké míře uznána pro všechny tyto předměty chráněné od XIX. století a tato prahová hodnota představuje jedno z posuzovacích kritérií pro použití obecné výjimky *fair use*[15]. Úvahy přijaté americkými soudy tedy podle mého názoru nelze vztáhnout na unijní právo.

32. Kromě toho se mi jeví, že prahová hodnota *de minimis* vykazuje závažné praktické obtíže při uplatňování. Nejprve by bylo třeba prahovou hodnotu stanovit. Měla by být pouze kvantitativní (délka rozmnoženého výňatku nebo úryvku), nebo rovněž kvalitativní (význam výňatku nebo úryvku pro předmětné dílo)? Měla by kromě toho tato prahová hodnota být vyměřena s ohledem na zdrojový zvukový záznam, na cílové dílo, či na zdrojový zvukový záznam i na cílové dílo? Pokud jako příklad použijeme zvukové záznamy dotčené ve věci v původním řízení, úryvek vyňatý navrhovateli má délku trvání přibližně dvě vteřiny. Mohlo by se tedy *a priori* zdát, že může spadat pod prahovou hodnotu *de minimis*, jak to tvrdí někteří zúčastnění v projednávané věci. Je však třeba poznamenat, že předmětné zvukové záznamy obsahují díla náležející do dvou hudebních stylů – elektronické hudby pro skladbu *Metall auf Metall* a rapu pro skladbu *Nur mir* – v nichž rytmus hraje zásadní roli pro kompozici děl. Navrhovatelé přitom tím, že rytmickou sekvenci skladby *Metall auf Metall* rozmnožili a jakožto opakující smyčku ji vložili do skladby *Nur mir, de facto* znovu rozmnožili podstatnou část prvně uvedeného zvukového záznamu k tomu, aby z ní učinili celý rytmický oddíl jejich díla[16]. Podle kvalitativního přístupu by to bezpochyby přesahovalo jakoukoli prahovou hodnotu *de minimis*. Abychom se o tom přesvědčili, stačilo by z obou zvukových záznamů odstranit dotčenou rytmickou sekvenci a poslechnout si zbývající část. Uplatnění prahové hodnoty *de minimis* by tedy nevyhnutelně vedlo k tomu, že by ve vnitrostátních judikaturách existovaly rozdíly a byl by ohrožen hlavní cíl směrnice 2001/29, kterým je harmonizace autorského práva členských států.

33. Konečně je podle mého názoru nesprávné omezovat oprávněné finanční zájmy výrobců zvukových záznamů na ochranu proti porušování autorského práva, to znamená proti rozšiřování či sdělování veřejnosti jejich zvukových záznamů jako takových. Tito výrobci totiž mohou zvukové záznamy využívat jinými způsoby, než je prodej exemplářů, zejména tím, že udělí svolení k *samplingu*, a vzniknou jim z toho příjmy. Skutečnost, že se na základě práva těchto výrobců k jejich zvukovým záznamům mají chránit jejich finanční investice, tedy nebrání tomu, aby se toto právo vztahovalo rovněž na taková užívání, jako je *sampling*. Kromě toho, pokud normotvůrce učinil volbu, že výrobcům zvukových záznamů jako nástroj pro ochranu jejich finančních zájmů přizná výlučné právo udělit svolení nebo zakázat jakékoli rozmnožování jejich zvukových záznamů, a to i po částech, nejeví se mi jako logické tuto volbu zpochybnit pod záminkou, že takové právo nesplňuje sledovaný cíl.

– Úroveň ochrany odpovídající úrovni ochrany děl

34. Zadruhé někteří zúčastnění, kteří předložili vyjádření v projednávané věci, uvádějí znovu s odkazem na rozsudek Infopaq International[17], že výrobci zvukových záznamů nemohou požívat širší ochrany, než je ochrana přiznaná autorům. Tento argument však pro mě není přesvědčující ze dvou důvodů.

14 – Viz zejména rozsudek United States Court of Appeals, 9th Circuit (Odvolací soud Spojených států pro 9. obvod, Spojené státy) ze dne 2. června 2016, VMG Salsoul, LLC v. Ciccone.

15 – Viz článek 107 Copyright Law of the United States (zákon o autorském právu Spojených států).

16 – Podle informací obsažených v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce odvolací soud ve věci v původním řízení, podle něhož sporný úryvek představuje „dominantní část“ skladby *Metall auf Metall* a objevuje se ve skladbě *Nur mir* nepřetržitě, učinil totéž zjištění.

17 – Rozsudek ze dne 16. července 2009, Infopaq International (C-5/08, EU:C:2009:465).

35. Podobně jako argument týkající se prahové hodnoty *de minimis* je podle mého názoru tento argument založen na nesprávném pochopení dosahu výše uvedeného rozsudku. V tomto rozsudku Soudní dvůr definoval pojem „dílo“ ve smyslu autorského práva Unie, když měl za to, že toto dílo představuje vlastní duševní výtvor svého autora. Totéž kritérium ochrany je třeba použít na výňatky z díla, přičemž z ochrany musejí být vyloučeny takové jeho prvky, které musí zjevným způsobem zůstat ve veřejné oblasti, jako jsou jednotlivá slova nebo běžné výrazy. V žádném případě se tedy nejedná o omezení ochrany, ale jde o definici předmětu ochrany. Pokud jde o zvukové záznamy, skutečnost, že předmět ochrany je odlišný, neznamená, že ochrana jde nad rámec ochrany stanovené pro díla. Jak díla, tak i zvukové záznamy jsou chráněny jako celek.

36. Dále pak právo na ochranu zvukového záznamu je právem, které existuje a vykonává se zcela nezávisle na ochraně díla případně obsaženého v tomto zvukovém záznamu. Ačkoli většina zvukových záznamů obsahuje záznamy provádění děl chráněných autorským právem, existují totiž i jiné situace. Zvukový záznam může obsahovat například záznam provedení díla, jehož ochrana již uplynula nebo takové zvuky, které nejsou dílem, jako jsou zvuky přírody. Takový zvukový záznam je předmětem zvláštní ochrany. To ostatně potvrzuje definice zvukového záznamu obsažená ve Smlouvě světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech [18], jejíž čl. 2 písm. b) stanoví, že zvukovým záznamem „je záznam zvuků výkonu nebo jiných zvuků“. Ačkoli jsou práva výrobců zvukových záznamů právy souvisejícími s autorským právem, nejedná se o práva od něj odvozená. Oblast ochrany zvukového záznamu tedy není nikterak podmíněna oblastí ochrany díla, které může případně obsahovat.

– Analogie s ochranou práv pořizovatelů databází

37. Zatřetí někteří zúčastnění uplatňují analogii mezi ochranou zvukových záznamů a ochranou databází. Článek 7 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází [19] totiž stanoví, že pořizovatel databáze má právo *sui generis* zabránit „vytěžování a/nebo zužitkování celého obsahu databáze nebo jeho […] podstatné části“. Podle těchto zúčastněných je přitom situace výrobce zvukového záznamu podobná situaci pořizovatele databáze v rozsahu, v němž v obou případech má právo, které jim bylo přiznáno, chránit jejich finanční investice. Ochrana výrobce zvukového záznamu by tedy měla být rovněž omezena na rozmnožování podstatné části zvukového záznamu.

38. Jsem však vnímavější k argumentu rozvinutému v tomto ohledu odpůrci, podle něhož je třeba v projednávané věci přijmout výklad *a contrario* směrnice 2001/29. Tato směrnice totiž neobsahuje žádný odkaz na ochranu podstatné části zvukového záznamu. Právě naopak je výrobce zvukového záznamu chráněn proti neoprávněnému rozmnožování zvukového záznamu „vcelku nebo po částech“, stejně jako autor díla [a jako ostatně pořizovatel databáze podle čl. 5 písm. a) směrnice 96/9]. Již doslovný výklad směrnic 96/9 a 2001/29 tak podle mého názoru vylučuje jakoukoli možnost provést analogii mezi rozsahem ochrany pořizovatele databáze a rozsahem ochrany výrobce zvukového záznamu.

18 – Smlouva WIPO o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech, která byla přijata v Ženevě dne 20. prosince 1996 a vstoupila v platnost dne 20. května 2002, jejíž smluvní stranou je Evropská unie na základě rozhodnutí Rady 2000/278/ES ze dne 16. března 2000 o schválení Smlouvy WIPO o právu autorském a Smlouvy WIPO o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech jménem Evropského společenství (Úř. věst. 2000, L 89, s. 6; Zvl. vyd. 11/33, s. 208). Podle bodu 15 odůvodnění směrnice 2001/29 je jejím cílem mimo jiné provádění této smlouvy.

19 – Úř. věst. 1996, L 77, s. 20; Zvl. vyd. 13/15, s. 459.

– *Ochrana celého zvukového záznamu*

39. Začtvrté nemohu souhlasit ani s argumentem uplatněným Komisí, podle něhož článek 11 Smlouvy WIPO o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech stanoví ochranu pouze proti neoprávněnému rozmnožování celého zvukového záznamu [20]. Článek 11 této smlouvy totiž přebírá znění článku 10 Římské úmluvy [21]. Podle pokynů k výkladu této úmluvy, které vypracoval WIPO [22] na diplomatické konferenci, která znění dohody přijala, se totiž mělo za to, že „ochranu proti rozmnožování, které není předmětem žádného omezení, je třeba vykládat tak, že zahrnuje ochranu proti částečnému rozmnožování zvukového záznamu“ [23]. Článek 11 výše uvedené smlouvy WIPO tedy musí být vykládán týmž způsobem. Článek 2 směrnice 2001/29 ostatně výslovně uvádí rozmnožování zvukového záznamu „po částech“.

40. Na první předběžnou otázku tedy navrhuji odpovědět tak, že čl. 2 písm. c) směrnice 2001/29 musí být vykládán v tom smyslu, že vynětí úryvku ze zvukového záznamu, aby byl použit v jiném zvukovém záznamu (*sampling*), představuje zásah do výlučného práva výrobce prvně uvedeného zvukového záznamu, aby ve smyslu tohoto ustanovení udělil svolení nebo zakázal rozmnožování svého zvukového záznamu, jestliže k němu dojde, aniž by k tomu výrobce prvně uvedeného zvukového záznamu udělil svolení.

Ke druhé předběžné otázce

41. Podstatou druhé předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 9 odst. 1 písm. b) směrnice 2006/115 musí být vykládán v tom smyslu, že zvukový záznam, který obsahuje úryvky, které byly přeneseny z jiného zvukového záznamu (*samply*), představuje rozmnoženinu tohoto jiného zvukového záznamu ve smyslu tohoto ustanovení.

42. Jeví se, že zúčastnění, kteří předložili v projednávané věci vyjádření, s výjimkou francouzské vlády, první a druhou předběžnou otázku analyzují společně a mají sklon k tomu, aby na ně poskytli shodující se odpovědi (i když se tyto odpovědi liší podle jednotlivých zúčastněných). Podobně jako francouzská vláda mám však spíše za to, že je třeba čl. 9 odst. 1 písm. b) směrnice 2006/115 vykládat ve světle jejího cíle a nezávisle na směrnici 2001/29.

43. Článek 9 směrnice 2006/115 zavádí ve prospěch zejména výrobců zvukových záznamů právo na rozšiřování. Toto právo se týká zpřístupňování exemplářů (rozmnoženin) předmětů ochrany, mimo jiné zvukových záznamů, veřejnosti prodejem nebo jiným způsobem.

44. Na mezinárodní úrovni je totéž právo uznáno na základě Ženevské úmluvy [24]. Unie sice smluvní stranou této úmluvy není, ale 22 členských států smluvní stranou této úmluvy je. Uvedená úmluva je pravděpodobně uvedena rovněž v bodě 7 odůvodnění směrnice 2006/115 jako jedna z „mezinárodní[ch] sml[uv], které jsou v mnoha členských státech základem úpravy autorského práva a práv souvisejících“, jejichž dodržování musí být zajištěno v rámci harmonizace provedené touto směrnicí.

20 – Toto ustanovení stanoví, že „[v]ýrobci zvukových záznamů mají výlučné právo udílet svolení k přímému nebo nepřímému rozmnožování svých zvukových záznamů jakýmkoli způsobem nebo formou“.

21 – Úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových a televizních organizací, podepsaná v Římě dne 26. října 1961.

22 – *Pokyny ke smlouvám o autorském právu a právech souvisejících spravovaným WIPO*, WIPO, Ženeva, 2003.

23 – Tamtéž, s. 154.

24 – Úmluva o ochraně výrobců zvukových záznamů proti nedovolenému rozmnožování jejich zvukových záznamů ze dne 29. října 1971, která vstoupila v platnost dne 18. dubna 1973.

45. Hlavním cílem práva na rozšiřování je přitom ochrana proti tomu, co se běžně nazývá jako „pirátství“, tj. výroba a rozšiřování nedovolených rozmnoženin zvukových záznamů (a jiných předmětů, jako jsou filmy) veřejnosti. Tyto nedovolené rozmnoženiny tím, že nahrazují legální rozmnoženiny, výrazně snižují příjmy výrobců zvukových záznamů, a v důsledku toho příjmy, jejichž získání mohou autoři a výkonní umělci oprávněně očekávat z prodeje legálních rozmnoženin. Hrozba vyplývající z výroby nedovolených rozmnoženin je výslovně uvedena zejména v bodě 2 odůvodnění směrnice 2006/115 mezi důvody pro přijetí této směrnice.

46. Pirátství se vyznačuje výrobou a rozšiřováním nedovolených rozmnoženin zvukových záznamů, které mají nahrazovat legální rozmnoženiny. Z tohoto důvodu článek 1 Ženevské úmluvy definuje snímek (rozmnoženinu) jako „věc obsahující zvuky převzaté přímo nebo nepřímo ze zvukového záznamu a zahrnující všechny zvuky nebo podstatnou část zvuků zaznamenaných na tomto zvukovém záznamu“. Pouze taková rozmnoženina totiž umožní posluchači seznámit se se zvukovým záznamem, aniž by musel získat jeho legální rozmnoženinu.

47. Vzhledem k tomu, že článek 9 směrnice 2006/115 zavádí totéž právo na rozšiřování jako Ženevská úmluva a oba akty mají stejný cíl, a sice ochranu proti pirátství, mám za to, že pojem „rozmnoženina“ obsažený v tomto ustanovení musí být vykládán podobně jako v uvedené úmluvě a ve světle tohoto cíle, to znamená, že jde o rozmnoženinu, která obsahuje všechny zvuky nebo podstatnou část zvuků chráněného zvukového záznamu a která má nahradit legální exempláře tohoto zvukového záznamu. Dosah tohoto ustanovení je tedy podle mého názoru značně užší než dosah článku 2 směrnice 2001/29.

48. *Sampling* slouží nikoli k vytvoření zvukového záznamu, který by nahradil originální zvukový záznam, ale k vytvoření nového díla, které je nezávislé na tomto zvukovém záznamu. Podobně tak zvukový záznam pocházející ze *samplingu* neobsahuje všechny zvuky ani podstatnou část zvuků originálního zvukového záznamu. Takový zvukový záznam by tedy neměl být kvalifikován jako rozmnoženina ve smyslu čl. 9 odst. 1 písm. b) směrnice 2006/115.

49. Na druhou předběžnou otázku tedy navrhuji odpovědět, že čl. 9 odst. 1 písm. b) směrnice 2006/115 musí být vykládán v tom smyslu, že zvukový záznam, který obsahuje úryvky, které byly přeneseny z jiného zvukového záznamu (*samply*), nepředstavuje rozmnoženinu tohoto jiného zvukového záznamu ve smyslu tohoto ustanovení.

Ke třetí předběžné otázce

50. Podstatou třetí předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 2 písm. c) směrnice 2001/29 a čl. 9 odst. 1 písm. b) směrnice 2006/115 musí být vykládány v tom smyslu, že brání tomu, aby se na zvukové záznamy použilo takové ustanovení vnitrostátního práva členského státu, jako je ustanovení § 24 odst. 1 UrhG, podle něhož může být nezávislé dílo vytvořeno na základě volného užití jiného díla bez udělení svolení autora tohoto díla [25].

51. Jak jsem vysvětlil v rámci odpovědi na druhou předběžnou otázku, článek 9 směrnice 2006/115 se nepoužije na rozmnoženiny předmětů ochrany, které nemají nahrazovat legální rozmnoženiny těchto předmětů. Tak je tomu zejména v případě nezávislých děl vytvořených za použití prvků z jiných děl. Výše uvedený článek, který se nevztahuje na situace upravené v ustanovení § 24 UrhG, tomu nebrání. Analýza třetí otázky musí být tedy omezena na výklad ustanovení směrnice 2001/29.

25 – Ustanovení § 24 UrhG stanoví výslovně pouze užívání děl. Podle předkládajícího soudu se však toto ustanovení má *per analogiam* použít rovněž na užívání jiných předmětů ochrany, jako jsou zejména zvukové záznamy.

52. Směrnice 2001/29 zavádí ve svých článcích 2 až 4 výlučná práva, která požívají některé kategorie osob, zejména právo výrobců zvukových záznamů udělit svolení nebo zakázat rozmnožování jejich zvukových záznamů, stanovené v čl. 2 písm. c) této směrnice. Tato práva jsou formulována bezpodmínečně. Článek 5 směrnice 2001/29 však stanoví celou řadu výjimek a omezení těchto výlučných práv, které jsou členské státy oprávněny stanovit ve svém vnitrostátním právu. Tento seznam výjimek a omezení je formulován taxativně, jak to potvrzuje jak bod 32 odůvodnění směrnice 2001/29, tak ustálená judikatura Soudního dvora [26].

53. Tento seznam obsahuje určité výjimky a omezení výlučných práv, které mají usnadnit umělecký dialog a konfrontaci na základě využití dříve existujících děl. Jde zejména o výjimku v případě citátů stanovenou v čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 a o výjimku v případě karikatury, parodie nebo parafráze či pastiše, stanovenou v čl. 5 odst. 3 písm. k) této směrnice.

54. Seznam výjimek a omezení výlučných práv uvedený v článku 5 směrnice 2001/29 naproti tomu neobsahuje obecnou výjimku, která by umožnila užívání díla jiné osoby pro účely vytvoření nového díla. Z toho vyplývá, že členské státy nejsou oprávněny ve svém vnitrostátním právu takovou výjimku stanovit, pokud taková výjimka jde nad rámec výjimek stanovených směrnicí 2001/29, zejména výjimek uvedených v předchozím bodě.

55. Tyto úvahy nejsou zpochybněny skutečností, že jak zdůrazňuje předkládající soud, v německém právu se má za to, že ustanovení § 24 odst. 1 UrhG je nikoli výjimkou z autorského práva, ale inherentním omezením tohoto práva. Směrnice 2001/29 totiž v článku 5 nerozlišuje výjimky a omezení autorského práva (nebo práv s ním souvisejících). Některé případy stanovené v tomto ustanovení se týkají omezení, která jsou stejně inherentní autorskému právu, jako je možnost volného užití díla k vytvoření jiného díla. Jako příklad je možné uvést výjimku soukromé rozmnoženiny stanovenou v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 [27]. Unijní normotvůrce nicméně rozhodl, že je nezbytné tuto výjimku zahrnout do seznamu možných výjimek a omezení.

56. Kromě toho, jak správně uvedli odpůrci, skutečnost, že by každý stát mohl mimo rámec seznamu stanoveného v článku 5 směrnice 2001/29 zavést omezení, ohledně nichž má za to, že jsou inherentní autorskému právu, by ohrozila účinnost harmonizace výjimek autorského práva, kterou provádí unijní normotvůrce. Jak je přitom zdůrazněno v bodě 31 odůvodnění této směrnice, odstranění rozdílů při uplatňování výjimek autorského práva a práv s ním souvisejících členskými státy je jedním z cílů stanovených v této směrnici.

57. Je pravda, že čl. 5 odst. 3 písm. o) směrnice 2001/29 obsahuje určitý druh doložky *stand still*, pokud jde o to, že členské státy uplatňují výjimky a omezení, které v jejich vnitrostátním právu existovaly již v okamžiku vstupu této směrnice v platnost. Jde nicméně o užití předmětů ochrany „v […] případech menšího významu“. Podle mého názoru přitom nelze mít za to, že tak široká výjimka, jako je výjimka stanovená v ustanovení § 24 odst. 1 UrhG, je omezena na určité případy menšího významu. Kromě toho užití, na která se vztahuje čl. 5 odst. 3 písm. o) směrnice 2001/29, musejí být omezena na analogová užití. Toto ustanovení se tedy každopádně nemůže vztahovat na sdělování veřejnosti v elektronické formě zvukových záznamů obsahujících úryvky pocházející z jiných zvukových záznamů.

58. Konečně podle čl. 5 odst. 5 směrnice 2001/29 výjimky a omezení stanovené v uvedeném článku mohou být použity pouze ve zvláštních případech, které nejsou v rozporu s běžným způsobem užití díla nebo jiného předmětu ochrany a nejsou jimi nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy nositele práv. Toto ustanovení, obecně známé jako „třístupňový test“, odráží analogická ustanovení mezinárodních úmluv v oblasti autorského práva a práv s ním souvisejících. Představuje meze výjimek a omezení

26 – V poslední době viz rozsudek ze dne 7. srpna 2018, Renckhoff (C-161/17, EU:C:2018:634, bod 16).

27 – S ohledem na inherentní charakter tohoto omezení viz mé stanovisko ve věci EGEDA a další (C-470/14, EU:C:2016:24, body 15 a 16).

použitelných na výlučná práva. Naproti tomu toto ustanovení nemůže být chápáno jako povolení k zavedení výjimek či omezení, které nejsou upraveny, nebo k rozšíření dosahu stávajících výjimek, pod záminkou, že nejsou v rozporu s běžným způsobem užití díla nebo jiného předmětu ochrany ani s oprávněnými zájmy nositelů výlučných práv [28].

59. Na třetí předběžnou otázku tedy navrhuji odpovědět, že čl. 2 písm. c) směrnice 2001/29 musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby se na zvukové záznamy použilo takové ustanovení vnitrostátního práva členského státu, jako je ustanovení § 24 odst. 1 UrhG, podle něhož může být nezávislé dílo vytvořeno na základě volného užití jiného díla bez udělení svolení autora tohoto díla v rozsahu, v němž toto ustanovení překračuje rámec výjimek a omezení výlučných práv, které jsou stanoveny v čl. 5 odst. 2 a 3 této směrnice.

Ke čtvrté předběžné otázce

60. Podstatou čtvrté předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda se výjimka týkající se citátů stanovená v čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 použije v situaci, kdy byl úryvek ze zvukového záznamu vložen do jiného zvukového záznamu způsobem neodlišitelným od zbytku tohoto jiného zvukového záznamu.

61. Tato otázka se dotýká podstaty problému použití výjimky týkající se citátů v takových situacích, jako je situace dotčená ve věci v původním řízení.

62. Výjimka týkající se citátů má svůj původ a je užívána hlavně v literárních dílech. Žádná skutečnost však podle mého názoru nenasvědčuje tomu, že by se v autorském právu Unie výjimka týkající se citátů nemohla týkat jiných kategorií děl, jako jsou zejména hudební díla [29]. Je třeba rovněž předpokládat, že k použití takových citátů může dojít prostřednictvím rozmnožení úryvku ze zvukového záznamu, neboť výjimky a omezení stanovené v článku 5 směrnice 2001/29 se týkají práv výrobců zvukových záznamů, a rovněž práv autorů.

63. Citáty však musí splňovat řadu podmínek, aby byly přípustné. Pokud jde o takové užití, jako je užití dotčené ve věci v původním řízení, jsou relevantní zejména tři z těchto podmínek.

64. První z nich je výslovně stanovena v čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 a týká se cíle citátů. Podle tohoto ustanovení musí být citát uskutečněn „[například] pro takové účely, jako je kritika nebo recenze“. Použití výrazu „například“ nasvědčuje tomu, že se nejedná o taxativní seznam cílů citátu, ale že se jedná spíše o příklad. Celá řada citátů, zejména umělecké citáty, například hudební, se neprovádí pro účely kritiky nebo recenze, ale sleduje jiné cíle. Formulace předmětného ustanovení však podle mého názoru jasně nasvědčuje tomu, že citát musí sloužit k navázání určitého dialogu s citovaným dílem. Bez ohledu na to, zda k tomu dochází v rámci konfrontace nebo projevu úcty, či také jiným způsobem, je nezbytná interakce mezi dílem, v němž je citát použit, a citovaným dílem.

65. Druhá podmínka přípustnosti citátu, která určitým způsobem vyplývá z první podmínky, je podmínka spočívající v nedotčenosti a odlišitelnosti citátu. Zaprvé tak citovaný výňatek musí být zahrnut do díla, v němž je citát použit, jako takový nebo v každém případě bez zkreslení (přičemž jsou tradičně připuštěny určité úpravy, zvláště v případě překladu). Zadruhé – což je aspekt vznesený

28 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 10. dubna 2014, ACI Adam a další (C-435/12, EU:C:2014:254, body 26 a 27).

29 – Viz zejména Mania, G., „Cytat w muzyce – o potrzebie reinterpretacji przesłanek“, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego*, č. 1/2017, s. 63 až 88. Rovněž viz Vivant, M., Bruguière, J.-M., *Droit d'auteur et droits voisins*, Dalloz, Paříž, 2015, s. 571. Jeví se, že Soudní dvůr mlčky přijal výjimku týkající se citací, pokud jde o fotografické dílo (viz rozsudek ze dne 1. prosince 2011, Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, body 122 a 123).

přímo předběžnou otázkou – musí být citát začleněn do díla, v němž je citát použit, tak, aby bylo snadno možné odlišit jej jakožto cizí prvek. Tento požadavek lze vyvodit z první podmínky: jak by totiž dílo, v němž je citát použit, mohlo navázat dialog nebo být konfrontováno s citovaným dílem, jestliže by s tímto dílem v plném rozsahu splývalo?

66. Obě výše uvedené podmínky umožňují odlišit citát od plagiátu.

67. Jeví se mi, že *sampling* obecně a užití dotčeného zvukového záznamu ve věci v původním řízení konkrétně tyto podmínky nesplňují. Cílem *samplingu* není navázat dialog, ani konfrontaci či vyjádřit projev úcty použitým dílům. V technice *samplingu* slouží úryvky vyňaté z jiných zvukových záznamů jako suroviny a rozpustí se v nových dílech, když vytvoří jeho nedílné a nerozpoznatelné části. Navíc jsou tyto úryvky často měněny a mixovány tak, že ztrácejí jakoukoli původní integritu. Nejde tedy o formu interakce, ale jde o formu přivlastnění. Dokonalým příkladem toho je projednávaný případ, kdy byl úryvek ze zvukového záznamu, který je příliš krátký k tomu, aby umožnil jakoukoli interakci, převzat ve smyčce po celé délce nového zvukového záznamu, aby vytvořil jeho rytmickou část.

68. K těmto hmotněprávním podmínkám pro oprávněnost citátu je doplněn třetí formální požadavek, rovněž uvedený v čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29, a sice požadavek spočívající v uvedení zdroje citace, včetně jména autora, je-li to možné. V případě hudebního díla je samozřejmě obtížné (i když to není nemožné) uvést zdroj citátu v díle samotném. Může to však byt učiněno například v popisu díla, v němž je citát použit, případně v jeho názvu. Nejeví se mi přitom, že by bylo obvyklé v hip hopové nebo rapové kultuře uvádět zdroj *samplů* tvořících díla náležející pod tyto hudební styly. V každém případě ze spisu v projednávané věci nevyplývá, že se navrhovatelé ve skladbě *Nur mir* snažili uvést zdroj použitého úryvku nebo jména odpůrců.

69. Na čtvrtou předběžnou otázku tedy navrhuji odpovědět tak, že se výjimka týkající se citátů stanovená v čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 nepoužije v situaci, kdy byl úryvek ze zvukového záznamu vložen do jiného zvukového záznamu, aniž existovala zjevná vůle navázat interakci s tímto prvně uvedeným zvukovým záznamem, a způsobem neodlišitelným od zbytku tohoto jiného zvukového záznamu.

70. Mezi výjimky a omezení stanovené v čl. 5 odst. 3 směrnice 2001/29 patří ještě již zmíněná výjimka týkající se karikatury, parodie nebo parafráze či pastiše [čl. 5 odst. 3 písm. k) směrnice 2001/29]. Tato výjimka by případně mohla být vzata v úvahu, pokud jde o použití úryvků ze zvukového záznamu v jiném zvukovém záznamu. Tato výjimka není jako taková provedena do německého autorského práva, ale podle předkládajícího soudu by mohla být vyvozena z ustanovení § 24 odst. 1 UrhG. Tento soud však sám odmítá, podle mého názoru správně, myšlenku, že by se uvedená výjimka použila na projednávaný případ. Tato výjimka, stejně tak jako výjimka týkající se citátů, totiž předpokládá interakci s užitým dílem, nebo přinejmenším s jeho autorem, což je skutečnost, která v takovém případě *samplingu*, jako je případ dotčený ve věci v původním řízení, dána není [30].

K páté předběžné otázce

71. Podstatou páté předběžné otázky předkládajícího soudu je určit prostor pro uvážení, který mají členské státy při provedení ustanovení týkajících se výlučných práv stanovených v článcích 2 a 3 směrnice 2001/29, jakož i v článku 9 směrnice 2006/115 a týkajících se výjimek z těchto výlučných práv stanovených v článku 5 směrnice 2001/29 a v článku 10 směrnice 2006/115 do jejich

30 – Je zajisté pravda, že Soudní dvůr ve svém rozsudku ze dne 3. září 2014, Deckmyn a Vrijheidsfonds (C-201/13, EU:C:2014:2132), nestanovil příliš striktní požadavky, pokud jde o pojem „parodie“. Nicméně rozhodl, že tento pojem „evokuje“ jiné dílo (viz bod 2 výroku rozsudku). Kromě toho je podle mě jasné, že za okolností projednávané věci dílo s názvem *Nur mir* nepředstavuje parodii ani karikaturu díla *Metall auf Metall*. Pokud jde o pojem „pastiš“, spočívá v napodobenině stylu díla nebo autora, aniž nezbytně přebírá prvky tohoto díla. V projednávané věci jde přitom o opačnou situaci, kdy je zvukový záznam převzat za účelem vytvoření díla ve zcela jiném stylu.

vnitrostátního práva. Úvodem zdůrazňuji, že vzhledem k tomu, že se podle mého názoru právo na rozšiřování stanovené v čl. 9 odst. 1 písm. b) směrnice 2006/115 neuplatní v takové situaci, jako je situace dotčená ve věci v původním řízení [31], tuto otázku budu analyzovat pouze z hlediska směrnice 2001/29.

72. Jak uvádí předkládající soud, tato otázka vyplývá z judikatury Bundesverfassungsgericht (Spolkový ústavní soud), podle níž v rozsahu, v němž směrnice neponechává členským státům žádný prostor pro uvážení při jejím provedení, ustanovení provádějící tuto směrnici do německého práva musejí být v zásadě posuzována nikoli s ohledem na základní práva zaručená Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (základní zákon Spolkové republiky Německo, dále jen „základní zákon“) ze dne 23. května 1949, ale pouze s ohledem na základní práva, která jsou zaručena v unijním právním řádu [32].

73. Pokud jde o přezkum vnitrostátních opatření, která zajišťují provedení ustanovení unijního práva, s ohledem na základní práva, měl Soudní dvůr, který odkázal na článek 53 Listiny, za to, že pokud akt unijního práva vyžaduje přijetí vnitrostátních prováděcích opatření, vnitrostátní orgány a soudy mohou uplatnit vnitrostátní standardy ochrany základních práv za předpokladu, že toto uplatnění neohrozí úroveň ochrany stanovenou v Listině, jak ji vykládá Soudní dvůr, ani přednost, jednotnost a účinnost unijního práva [33]. Členský stát tak nemůže ohrozit účinnost ustanovení unijního práva, které není v rozporu s Listinou, tím, že uplatní vlastní vnitrostátní standardy ochrany základních práv [34].

74. Pokud jde o prostor pro uvážení, který mají členské státy při provádění směrnice 2001/29, je tento prostor omezen několika způsoby.

75. Zaprvé, práva stanovená v článcích 2 a 3 směrnice 2001/29, zejména právo na rozmnožování, které požívají výrobci zvukových záznamů k jejich zvukovým záznamům, stanovené v čl. 2 písm. c) této směrnice, jsou formulována bezpodmínečně a jejich ochrana ve vnitrostátním právu členských států je závazná.

76. Zadruhé vzhledem k tomu, že pojmy použité v ustanoveních směrnice 2001/29 neodkazují na právní předpisy členských států, jde o autonomní pojmy unijního práva [35]. Tak je tomu zejména v případě pojmu „rozmnožování“ ve smyslu článku 2 této směrnice [36]. Je tomu tak rovněž v případě pojmů, které definují různé výjimky a omezení výlučných práv upravených směrnicí 2001/29, zejména pojmu „parodie nebo parafráze“ použitého v čl. 5 odst. 3 písm. k) této směrnice [37]. Stejně tak tomu musí být, pokud jde o pojem „citát“ ve smyslu čl. 5 odst. 3 písm. d) uvedené směrnice.

77. Konečně zatřetí výlučná práva stanovená pro členské státy v článcích 2 až 4 směrnice 2001/29 bezpodmínečným a závazným způsobem mohou být předmětem pouze výjimek a omezení, které jsou taxativně uvedeny v čl. 5 odst. 1 až 3 této směrnice. Vzhledem k tomu, že tyto výjimky jsou s výjimkou jediné fakultativní, mají členské státy určitý prostor pro uvážení při výběru a formulaci výjimek, jejichž provedení do jejich vnitrostátního práva považují za vhodné. Naproti tomu členské státy nemohou zavádět výjimky, které ve směrnice nejsou stanoveny, ani rozšiřovat dosah výjimek

31 – Viz část tohoto stanoviska věnovaná odpovědi na druhou otázku.

32 – Tuto judikaturu připomněl Bundesverfassungsgericht (Spolkový ústavní soud) ve svém nálezu ze dne 31. května 2016, 1 BvR 1585/13, na základě něhož byla podána tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce (viz bod 81 tohoto stanoviska).

33 – Rozsudek ze dne 26. února 2013, Melloni (C-399/11, EU:C:2013:107, bod 60).

34 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 26. února 2013, Melloni (C-399/11, EU:C:2013:107, bod 63).

35 – Viz zejména rozsudek ze dne 16. července 2009, Infopaq International (C-5/08, EU:C:2009:465, bod 27).

36 – Viz rozsudek ze dne 16. července 2009, Infopaq International (C-5/08, EU:C:2009:465, bod 32).

37 – Rozsudek ze dne 3. září 2014, Deckmyn a Vrijheidsfonds (C-201/13, EU:C:2014:2132, bod 15).

stávajících [38]. Je však třeba poznamenat, že tento prostor pro uvážení je rovněž omezen, neboť některé z těchto výjimek odrážejí vyvážení mezi autorským právem a různými základními právy, zejména svobodou projevu, které provedl unijní normotvůrce. Skutečnost, že by některé výjimky nebyly stanoveny ve vnitrostátním právu, by tedy mohla být neslučitelná s Listinou [39].

78. Členské státy tak mají povinnost zaručit ve svém vnitrostátním právu ochranu výlučných práv stanovených v článcích 2 až 4 směrnice 2001/29, jejichž dosah je definován případně v judikatuře Soudního dvora, přičemž tato práva mohou být omezena pouze v rámci použití výjimek a omezení stanovených taxativně v článku 5 této směrnice. Členské státy nemohou vůči této povinnosti namítat žádné ustanovení svého vnitrostátního práva, i kdyby bylo ústavní povahy nebo mělo charakter základního zákona [40]. Členské státy mají naproti tomu volnost v souladu s čl. 288 třetím pododstavcem SFEU, jak je tomu v případě každé směrnice, pokud jde o volbu prostředků, jejichž uplatnění považují za vhodné za účelem splnění této povinnosti. V rámci této volby se mohou samozřejmě nechat vést mimo jiné hledisky souvisejícími s jejich ústavními zásadami a základními právy, za podmínky, že nebude ohrožen užitečný účinek unijního práva.

79. S ohledem na výše uvedené navrhuji na pátou předběžnou otázku odpovědět tak, že členské státy mají povinnost zaručit ve svém vnitrostátním právu ochranu výlučných práv stanovených v článcích 2 až 4 směrnice 2001/29, přičemž tato práva mohou být omezena pouze v rámci použití výjimek a omezení stanovených taxativně v článku 5 této směrnice. Členské státy naproti tomu mají volnost, pokud jde o volbu prostředků, jejichž uplatnění považují za vhodné za účelem splnění této povinnosti.

K šesté předběžné otázce

Úvodní poznámky

80. Na základě šesté předběžné otázky se předkládající soud dotazuje na způsob, jakým je třeba zohlednit základní práva zakotvená v Listině při výkladu dosahu výlučných práv, která výrobcům zvukových záznamů přiznávají směrnice 2001/29 a 2006/115, jakož i výjimky a omezení uvedených práv stanovené v týchž směrnicích.

81. S ohledem na velmi obecnou formulaci této otázky pochybuji o její užitečnosti pro předkládající soud, pokud by na ni mělo být odpovězeno takto obecným způsobem. Jeví se však jasně, že tato otázka byla položena v souvislosti s nálezem Bundesverfassungsgericht (Spolkový ústavní soud) [41], který jednak zrušil rozhodnutí předkládajícího soudu potvrzující odvolací rozsudek příznivý pro odpůrce na základě svobody umělecké tvorby zakotvené v článku 5 základního zákona a jednak věc vrátil předkládajícímu soudu k novému projednání, případně s ohledem na základní práva zaručená v unijním právním řádu, přičemž byla pro případ potřeby podána Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.

82. Šestou předběžnou otázku je tedy třeba chápat v tom smyslu, že se předkládající soud v podstatě táže, zda svoboda umění, zakotvená v článku 13 Listiny, představuje omezení nebo odůvodňuje zásah do výlučného práva výrobce zvukového záznamu udělit svolení nebo zakázat rozmnožování po částech jeho zvukového záznamu v případě jeho užití v jiném zvukovém záznamu. Jinak řečeno tato otázka vznáší problém případné přednosti svobody umění před uvedeným výlučným právem výrobců zvukových záznamů.

38 – Rozsudek ze dne 10. dubna 2014, ACI Adam a další (C-435/12, EU:C:2014:254, body 26 a 27).

39 – Viz rovněž mé stanovisko ve věci Funke Medien NRW (C-469/17, EU:C:2018:870, body 38 a 39).

40 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 26. února 2013, Melloni (C-399/11, EU:C:2013:107, bod 59 a citovaná judikatura).

41 – Nález ze dne 31. května 2016, 1 BvR 1585/13.

83. Na první pohled se jeví jako paradoxní stavět tak proti sobě svobodu umění a právo související s autorským právem. Hlavním cílem autorského práva a práv s ním souvisejících je totiž podporovat rozvoj umění tím, že se umělcům zajistí příjmy pocházející z jejich děl, což je zbaví závislosti na různých mecenáších a umožní jim volně pokračovat v jejich tvůrčí činnosti [42].

84. Je pravda, že projednávaná věc se týká přímo nikoli výlučného práva autorů, ale práva výrobců zvukových záznamů, kteří jej požívají z důvodu jejich finančního a organizačního úsilí. Přiznal-li však normotvůrce výlučná práva výrobcům zvukových záznamů, je to z důvodu, že jakožto pomocné osoby přispívají k vytváření a šíření děl. Právo, které mají ke zvukovým záznamům, je zárukou odměny za jejich investici. Dále pak, i když každá zvuková nahrávka nemusí nezbytně představovat záznam provádění díla, je tomu tak obecně v případě hudebních zvukových záznamů, o něž jde v projednávané věci. Mezi osoby podílející se na realizaci takového zvukového záznamu obvykle patří kromě výrobce autoři a výkonní umělci, jejichž práva jsou rovněž porušena v důsledku nepovoleného užívání jejich zvukového záznamu. Původní řízení se tedy týká pravděpodobně pouze práv výrobců zvukového záznamu, ale zahájíme-li diskuzi z hlediska základních práv, nelze podle mého názoru opomenout další dotčené osoby.

85. Projednávaná věc je toho dokonalým příkladem. Odpůrci, kteří v řízení vystupují jakožto výrobci dotčeného zvukového záznamu, jsou totiž rovněž výkonnými umělci a jeden z nich je autorem díla obsaženého v uvedeném zvukovém záznamu [43]. Tato konfigurace je podobná na druhé straně sporu: navrhovatelé jsou nejen skladateli díla obsaženého ve sporném zvukovém záznamu, ale rovněž jeho výrobci. Ve sporu ve věci v původním řízení tedy proti sobě nestojí pouze umělec a výrobce zvukového záznamu, neboť umělec a výrobce zvukového záznamu stojí na obou stranách sporu. Při poměrném vážení příslušných základních práv je proto třeba zohlednit všechny tyto rozdílné zájmy.

Nález Bundesverfassungsgericht (Spolkový ústavní soud)

86. Výše uvedený nález Bundesverfassungsgericht (Spolkový ústavní soud) [44] je založen hlavně na výkladu ustanovení § 24 odst. 1 UrhG, vykládaného ve spojení se svobodou umělecké tvorby zakotvenou v čl. 5 odst. 3 první větě základního zákona. Tento soud předkládajícímu soudu vytkl, že dostatečně nezohlednil uměleckou svobodu navrhovatelů při výkladu ustanovení § 24 odst. 1 v UrhG, zejména když uvedl, že se toto ustanovení nepoužije, pokud je umělec s to sám opětovně vytvořit zvukovou sekvenci, kterou vyňal ze zvukového záznamu jiné osoby. Takový výklad podle něj nepřiměřeně omezuje tvůrčí svobody, a tedy možnosti uměleckého dialogu. Možnosti, které jsou tak umělcům ponechány, a sice možnosti získat licenci, aby opětovně zvuky sami vytvořili nebo aby se omezili na zvuky, které jsou k dispozici v existující knihovně *samplů*, jsou podle něj nedostatečné, zejména v případě takových hudebních stylů, které značně závisí na *samplingu*, jako je hip hop.

87. Podle Bundesverfassungsgericht (Spolkový ústavní soud) použití ustanovení § 24 odst. 1 UrhG na *sampling* naopak právo výrobců zvukových záznamů vlastnit majetek zaručené v čl. 14 odst. 1 základního zákona omezuje jen méně významným způsobem, jelikož nová díla nebudou konkurovat jejich zvukovým záznamům. Ustanovení § 85 odst. 1 UrhG, které se týká práv výrobců zvukových záznamů, totiž tato práva chrání pouze proti obchodním užitím a proti porušování autorských práv

42 – Tato funkce autorského práva a práv s ním souvisejících je ostatně výslovně potvrzena v bodech 9 až 11 směrnice 2001/29.

43 – Jejich autorská práva a práva výkonných umělců byla ostatně uplatněna podpůrně v řízení v prvním stupni (viz bod 14 tohoto stanoviska).

44 – V rámci této analýzy vycházím ze znění nálezu Bundesverfassungsgericht (Spolkový ústavní soud) v anglickém jazyce, dostupného na internetové stránce tohoto soudu, jakož i, pokud jde o popisnou část, z komentáře k tomuto nálezu, zejména Duhanic, I., „Copy this sound! The cultural importance of sampling for hip hop music in copyright law – a copyright law analysis of the sampling decision of the German Federal Constitutional Court“, *Journal of Intellectual Property Law and Practice*, 2016, svazek 11, č. 12, s. 932 až 945; Mezei, P., „De Minimis and Artistic Freedom: Sampling on the Right Track? “, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego*, 2018, svazek 139, č. 1, s. 56 až 67; a Mimler, M. D., *Metall auf Metall* – German Federal Constitutional Court discusses the permissibility of sampling of music tracks, *Queen Mary Journal of Intellectual Property*, 2017, svazek 7, č. 1, s. 119 až 127.

souvisejících s jejich zvukovými záznamy, čemuž tak není v případě *samplingu*, který je uměleckou činností. Podle názoru Bundesverfassungsgericht (Spolkový ústavní soud) ačkoli zákonodárce mohl pro nositele výhradních práv stanovit odměnu za volné užití (freie Benutzung) na základě ustanovení § 24 odst. 1 UrhG, neexistence takové odměny nenarušuje ústavní právo vlastnit majetek.

88. Konečně Bundesverfassungsgericht (Spolkový ústavní soud) dodává, že kromě výkladu v souladu se svobodou umění podle ustanovení § 24 odst. 1 UrhG může předkládající soud dospět ke správnému poměrnému vážení dotčených práv restriktivním výkladem práv výrobců zvukových záznamů uvedených v ustanovení § 85 odst. 1 tohoto zákona. Bundesverfassungsgericht (Spolkový ústavní soud) nicméně poznamenává, že věc by tak mohla spadat pod unijní právo s ohledem na harmonizaci práv výrobců zvukových záznamů provedenou směrnicí 2001/29. V případě, že by tato směrnice členským státům neponechávala určitý prostor pro uvážení pro její provedení, by předkládající soud musel zajistit ochranu základních práv v souladu s Listinou [45], a v případě potřeby podat Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce. Předkládající soud bude muset zajistit rovněž zachování nezcizitelné minimální úrovně ochrany základních práv, jak je definována v základním zákoně.

Posouzení ve světle unijního práva

89. V autorském právu Unie neexistuje omezení výlučných práv uvedených ve směrnici 2001/29, analogické omezení stanovenému v ustanovení § 24 odst. 1 UrhG. Jak jsem rozvedl v rámci odpovědi na třetí předběžnou otázku, toto ustanovení je podle mého názoru neslučitelné se směrnicí 2001/29 v rozsahu, v němž umožňuje odchylky od výlučných práv, které jdou nad rámec výjimek stanovených v článku 5 této směrnice, zejména výjimek týkajících se citací a karikatury, parodie nebo parafráze či pastiše. Tyto výjimky se však podle mého názoru v takové situaci, jako je situace dotčená ve věci v původním řízení, neuplatní [46]. Úvahy analogické úvahám Bundesverfassungsgericht (Spolkový ústavní soud) tedy v unijním právu možné nejsou. Jak je tedy třeba posoudit výlučné právo na rozmnožování, které požívají výrobci zvukových záznamů na základě čl. 2 písm. c) směrnice 2001/29 s ohledem na základní práva zaručená Listinou?

90. Autorské právo a práva s ním související v rozsahu, v němž zavádějí monopol jejich nositelů ke statkům duševního či uměleckého charakteru, jako jsou díla, zvukové záznamy apod., mohou omezit výkon některých základních práv, zejména svobody projevu a umělecké svobody. Kromě toho je duševní vlastnictví samo chráněno jakožto základní právo vlastnit majetek. Tato práva, mezi nimiž v zásadě žádné nepřevažuje nad ostatními, je tedy třeba poměrně vážit [47]. Pokud jde o autorské právo, toto právo samo již takové poměrné vážení provádí, když stanoví určitá omezení a výjimky. Tato omezení a výjimky mají zajistit spravedlivou rovnováhu mezi jednak právy a zájmy nositelů autorských práv a práv s ním souvisejících a jednak různými jinými veřejnými a soukromými zájmy, včetně zájmu na ochraně základních práv.

91. Svoboda umění, uvedená v čl. 13 první větě Listiny, je formou svobody projevu, která je stanovena v článku 11 Listiny. Systém úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950 (dále jen „EÚLP“), takovou svobodu jakožto samostatné právo nezná, přičemž se svoboda umění vyvozuje ze svobody projevu, která je zakotvena v článku 10 této úmluvy.

45 – V souladu s judikaturou Bundesverfassungsgericht (Spolkový ústavní soud) zmíněnou v bodě 72 tohoto stanoviska.

46 – Viz část tohoto stanoviska věnovaná odpovědi na čtvrtou otázku.

47 – V tomto smyslu viz v poslední době rozsudek ze dne 18. října 2018, Bastei Lübbe (C-149/17, EU:C:2018:841, bod 44).

92. Svoboda projevu, z níž vyplývá svoboda umění, se týká především získání a šíření myšlenek a informací, a v důsledku toho, pokud jde o umění, obsahu děl[48]. Zvláště cenzura tohoto obsahu může způsobit narušení svobody umění[49]. Naproti tomu se domnívám, že svoboda umělců je mnohem méně rozsáhlá, pokud jde o získání prostředků jejich tvorby. Každý autor se musí přizpůsobit podmínkám života ve společnosti a trhu, na kterém působí. Svoboda umění nezbavuje umělce omezení běžného života. Je přípustné, aby se malíř mohl odvolávat na svou tvůrčí svobodu k tomu, aby nemusel platit za své barvy a štětce[50][51]?

93. Je pravda, že v takových hudebních stylech, jako je hip hop nebo rap, hraje *sampling* zvláštní roli, představující nejen pouze prostředek pro tvorbu, ale rovněž umělecký postup sám o sobě. To však nemůže být v rámci právní diskuze rozhodujícím argumentem, neboť výklad právních pravidel musí být stejný pro všechny. Pokud by se mělo za to, že *sampling* úryvků ze zvukových záznamů uskutečněný bez svolení oprávněných osob je oprávněný, platilo by to jak pro hudebníky náležející ke kultuře hip hopu, tak pro všechny ostatní hudebníky.

94. Umělci musí tím spíše počítat s mezemi a omezeními, které život klade v souvislosti s tvůrčí svobodou v situaci, kdy se tyto meze a omezení týkají základních práv a svobod jiných osob, zejména jejich práva vlastnit majetek, včetně duševního vlastnictví. V takových případech je poměrné vážení jednotlivých práv a zájmů obzvláště složitým úkonem a zřídkakdy existuje jediné řešení, které by mohlo získat podporu všech. Toto poměrné vážení musí být v demokratické společnosti prováděno zaprvé zákonodárcem, který ztělesňuje obecnou vůli. Zákonodárce v tomto ohledu disponuje širokým prostorem pro uvážení[52]. Uplatnění legislativních řešení následně podléhá přezkumu soudů, které musejí zajišťovat dodržování základních práv v rámci tohoto uplatnění na konkrétní případy. Kromě výjimečných případů[53] je však tento přezkum třeba obvykle provádět v mezích použitelných ustanovení, ohledně nichž platí domněnka platnosti, a to i s ohledem na základní práva. Pokud by se připustilo pouze jediné řešení slučitelné se základními právy, určitý prostor pro uvážení zákonodárce by neexistoval.

95. Jak jsem již uvedl, autorské právo Unie zohledňuje různá práva a zájmy, které by mohly kolidovat s výlučnými právy autorů a jiných oprávněných osob, zejména se svobodou umění. Takové výjimky z výlučných práv, jako jsou výjimky týkající se citací nebo karikatury, parodie nebo parafráze či pastiše umožňují umělecký dialog a konfrontaci na základě odkazů na dříve existující díla. V rámci platných pravidel může být tato konfrontace provedena zejména třemi následujícími způsoby. Zaprvé vytvořením děl, která sice vycházejí z dříve existujících děl, ale přímo z nich nepřebírají chráněné prvky; zadruhé v rámci existujících omezení a výjimek výlučných práv a konečně zatřetí získáním nezbytných povolení.

48 – Podle formulace použité Evropským soudem pro lidská práva „svoboda projevu, zakotvená v čl. 10 odst. 1 [EÚLP], představuje jeden ze základních pilířů demokratické společnosti, jednu z hlavních podmínek jejího vývoje a rozvoje každé osoby. S výhradou odstavce 2 se vztahuje nejen pouze na ‚informace' nebo ‚myšlenky' přijímané příznivě nebo považované za neškodné nebo bezvýznamné, ale také na ty, jež se nepříznivě dotýkají, šokují nebo znepokojují stát nebo jakoukoli část obyvatelstva" (Evropský soud pro lidská práva, 25. ledna 2007, Vereinigung Bildender Künstler v. Rakousko, CE:ECHR:2007:0125JUD006835401, odstavec 26).

49 – Viz Evropský soud pro lidská práva, 25. ledna 2007, Vereinigung Bildender Künstler v. Rakousko, CE:ECHR:2007:0125JUD006835401.

50 – Je zajisté pravda, že by odlišné posouzení mohlo být provedeno v případě, že by takové obtíže byly způsobeny umělci s cílem zabránit mu v tvorbě, právě z důvodu obsahu jeho díla [viz film A. Wajdy *Powidoki* (Mžitky) o obtěžování polského malíře Władysława Strzemińskiho ve stalinském období]. To jsou však mimořádné situace.

51 – V tomto ohledu Evropský soud pro lidská práva uvedl, že „umělec a ty osoby, které propagují svá díla, neunikají možnostem omezení, která upravuje čl. 10 odst. 2 (EÚLP). Každý, kdo se dovolává své svobody projevu, totiž nese podle samotného znění tohoto odstavce „povinnosti a odpovědnost"; jejich rozsah závisí na jeho situaci a použitém postupu (Evropský soud pro lidská práva, 25. ledna 2007, Vereinigung Bildender Künstler v. Rakousko, CE:ECHR:2007:0125JUD006835401, odstavec 26).

52 – V tomto smyslu viz Evropský soud pro lidská práva, 10. ledna 2013, Ashby Donald a další v. Francie (CE:ECHR:2013:0110JUD003676908, odstavec 40).

53 – Viz například věc C-469/17 Funke Medien NRW, v níž jsem přednesl stanovisko 25. října 2018 (EU:C:2018:870).

96. Naproti tomu se nedomnívám, že svoboda umění, jak je uvedena v článku 13 Listiny, vyžaduje zavedení nebo uznání výjimky nebo omezení, které by byly podobné výjimce nebo omezení podle ustanovení § 24 UrhG a vztahovaly by se na taková použití, jako jsou použití dotčená ve věci v původním řízení, v rámci nichž jsou díla nebo jiné předměty ochrany používány nikoli k tomu, aby s nimi navázaly interakci, ale pouze jako materiál pro vytvoření nových děl, které nemají žádný vztah s předcházejícími díly. Skutečnost, že je třeba získat licenci pro takové užívání, podle mého názoru neomezuje svobodu umění v rozsahu, který by přesahoval obvyklá omezení trhu, tím spíše, že tato nová díla často svým autorům nebo výrobcům přinášejí nezanedbatelné příjmy. Pokud jde o argument, podle něhož by se v některých případech mohlo jevit, že je získání licence nemožné, například v důsledku odmítnutí ze strany oprávněných osob, mám za to, že svoboda umění nemůže zajistit každému možnost užívat pro účely své tvůrčí činnosti volně vše, co chce.

97. Nemyslím si ani, že by finanční zájmy výrobců zvukových záznamů, které odůvodňují jejich výlučná práva, byly omezeny na ochranu proti obchodním užíváním či porušování autorského práva. V unijním právu jde o právo na rozšiřování [54]. Naproti tomu je právo na rozmnožování pojímáno široce a vztahuje se na všechny možné formy využívání zvukového záznamu. Kromě toho se jeví jako spravedlivé, že má výrobce zvukového záznamu podíl na příjmech pocházejících z využívání děl vytvořených na základě použití jeho zvukového záznamu. Navíc je v rámci vážení základních práv třeba zohlednit nejen majetková práva a zájmy výrobců zvukových záznamů, ale rovněž práva výkonných umělců a autorů, včetně jejich nemajetkových práv. Tato nemajetková práva, a zejména právo na celistvost díla, přitom mohou oprávněně bránit užití tohoto díla, i když se na toto užití vztahuje výjimka [55].

98. Ochrana poskytovaná výrobcům zvukových záznamů, a to jak v unijním právu, tak v mezinárodním právu, může být považována za nepřiměřenou v rozsahu, v němž je stejná jako ochrana autorů (pokud jde o majetková práva). Nevylučuji, že by poměrné vážení různých práv a zájmů provedené unijním normotvůrcem mohlo vést v budoucnu k zavedení výjimky z výlučných práv autorů a jiných oprávněných osob, pokud jde o taková užívání, jako je *sampling*. To však není úkolem soudu. V rámci soudního přezkumu uplatnění platných ustanovení hrají základní práva jinou roli: je to jakési *ultima ratio*, které může odůvodnit odchylku od znění relevantních ustanovení pouze v případě zjevného porušení podstaty základního práva [56]. Tak tomu přitom podle mého názoru není v případě *samplingu* v autorském právu Unie.

99. Na šestou předběžnou otázku tedy navrhuji odpovědět tak, že výlučné právo výrobců zvukových záznamů spočívající v tom, že na základě čl. 2 písm. c) směrnice 2001/29 udělí svolení nebo zakážou rozmnožování svých zvukových záznamů po částech v případech jejich užití pro účely *samplingu*, není v rozporu se svobodou umění, jak je zakotvena v článku 13 Listiny.

Závěry

100. S ohledem na výše uvedené navrhuji, aby na předběžné otázky položené Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo) byla poskytnuta následující odpověď:

„1) Článek 2 písm. c) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti musí být vykládán v tom smyslu, že vynětí úryvku ze zvukového záznamu, aby byl použit v jiném zvukovém záznamu (*sampling*), představuje zásah do výlučného práva výrobce prvně uvedeného zvukového záznamu, aby ve smyslu tohoto ustanovení udělil svolení nebo zakázal rozmnožování svého zvukového záznamu, jestliže k němu dojde, aniž by k tomu výrobce prvně uvedeného zvukového záznamu udělil svolení.

54 – Viz část tohoto stanoviska věnovaná odpovědi na druhou otázku.

55 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 3. září 2014, Deckmyn a Vrijheidsfonds (C-201/13, EU:C:2014:2132, body 27 až 31).

56 – V tomto smyslu viz v poslední době rozsudek ze dne 18. října 2018, Bastei Lübbe (C-149/17, EU:C:2018:841, bod 46).

2) Článek 9 odst. 1 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem musí být vykládán v tom smyslu, že zvukový záznam, který obsahuje úryvky, které byly přeneseny z jiného zvukového záznamu (*samply*), nepředstavuje rozmnoženinu tohoto jiného zvukového záznamu ve smyslu tohoto ustanovení.

3) Článek 2 písm. c) směrnice 2001/29 musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby se na zvukové záznamy použilo takové ustanovení vnitrostátního práva členského státu, jako je ustanovení § 24 odst. 1 Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – Urheberrechtsgesetz (zákona o autorském právu a právech s ním souvisejících) ze dne 9. září 1965, podle něhož může být nezávislé dílo vytvořeno na základě volného užití jiného díla bez udělení svolení autora tohoto díla, v rozsahu, v němž toto ustanovení překračuje rámec výjimek a omezení výlučných práv, které jsou stanoveny v čl. 5 odst. 2 a 3 této směrnice.

4) Výjimka týkající se citátů stanovená v čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 se nepoužije v situaci, kdy byl úryvek ze zvukového záznamu vložen do jiného zvukového záznamu, aniž existovala zjevná vůle navázat interakci s tímto prvně uvedeným zvukovým záznamem, a způsobem neodlišitelným od zbytku tohoto jiného zvukového záznamu.

5) Členské státy mají povinnost zaručit ve svém vnitrostátním právu ochranu výlučných práv stanovených v článcích 2 až 4 směrnice 2001/29, přičemž tato práva mohou být omezena pouze v rámci použití výjimek a omezení stanovených taxativně v článku 5 této směrnice. Členské státy naproti tomu mají volnost, pokud jde o volbu prostředků, jejichž uplatnění považují za vhodné za účelem splnění této povinnosti.

6) Výlučné právo výrobců zvukových záznamů spočívající v tom, že na základě čl. 2 písm. c) směrnice 2001/29 udělí svolení nebo zakážou rozmnožování svých zvukových záznamů po částech v případech jejich užití pro účely *samplingu*, není v rozporu se svobodou umění, jak je zakotvena v článku 13 Listiny základních práv Evropské unie.“